

Вазов в Италия

Вазов посещава Италия два пъти. През 1884 г. двамата с М. Маджаров предприемат частно пътешествие. В продължение на двадесет и пет дни те посещават Неапол, Помпей, Рим и Бриндизи. За съжаление Вазов, който е автор на значително число пътеписи, не документира непосредствените си впечатления, въпреки че подобна идея не му е била чужда. Вестник „Народний глас“ (Пловдив) в броя си от 28 юли 1884 г. наред със съобщението за предстоящото излизане на стихосбирката „Италия“, уведомява читателите си и за проектиран от Вазов пътепис със заглавие „Атина, Неапол и Рим“. В крайна сметка като своеобразен лирически документ за пътуването остава стихосбирката „Италия“.

Възможен начин за реконструкция на обстоятелствата и атмосферата на пътуването е чрез слобяване на фактите, съдържащи се в два мемоаристични текста – спомените на М. Маджаров и автобиографичното интервю на Вазов пред Ив. Шишманов.

В мемоарите си, публикувани четиридесет и четири години след пътуването, Маджаров обособява главата „С Вазов на път“. Той отделя подобаващо внимание на реакциите и оценките на спътника си, като ги съпоставя със собствените си наблюдения. Още в началото авторът диференцира мотивите за пътуването:

Целта на това пътуване не беше еднаква за двама ни. У Вазова имаше чисто поетически подбуждения: да види страната на изящните изкуства, да посети отечеството на Петрарка и Данте, на Рафаел и Микеланджело, да види чистото и прозрачно италианско небе, възпявано от толкова знаменити поети, да зърне Ватикана и Колизея, да стъпи под сводовете на най-големия и великолепен християнски храм, да мине през улиците на Помпей и да се полюбува поне отдалеч на огнения стълб, който всяка вечер се издига като чудовище над Везувий. Моето главно желание беше да изуча как функционира предварителната контрола на бюджета в Италия. (Маджаров 1968: 720)

В съприкосновението си с италианската история и култура, та дори и с ежедневието на съвременността, Вазов е еднакво възторжен и патетичен, за разлика от Маджаров:

Вазов се превъзхищаваше от всичко италианско. И ние с него твърде често се закачахме и препирахме за своите противоположни възгледи и оценки. Аз постоянно му сочех опакото, а той постоянно търсеше прекрасното, от което да се възхищава. И в това си предразположение той се мъчеше да хвали и да възпява всичко италианско. (Маджаров 1968: 740)

Вазов се диви от старините и от природата на Италия, от икономическото благосъстояние на италианците, от красотата на италианките. В стихотворения той възпява две неаполитанки – продавачката на цветя Каролина и кръчмарката Джованина:

Той често я спираше (Каролина – б.а., Б. И.) по няколко минути да се радва не толкова на цветята ѝ, колкото на нейното румено лице и на нейните палави очи. Той се мъчеше да говори на италиански, но виждаше се, че прави гръби грешки, та размисляше цветопродавачката. Но Вазов намираше наслада в нейния смях. (Маджаров 1968: 741)